

akademii. Seriya "Filosofiya. Filologiya".—2008.—№1 (3). — S.121–136.

6. Dobrosklonskaya T. G. Voprosy izucheniya mediatekstov (opyt issledovaniya sovremennoy angliyskoy mediarechi). Izd. 2–ye, stereotipnoye [Tekst] / T.G. Dobrosklonskaya. — M.: Yeditorial URSS, 2005. — 288 s.

7. Yezhova Ye. N. Media–reklamnaya kartina mira: struktura, semiotika, kanaly translyatsii: avtoref. dis...d–ra filol. nauk: spets. 10.01.10 "Zhurnalistsika" [Tekst] / Ye. N. Yezhova; [Stavrop. gos. un–t]. — Voronezh, 2010. — 57 s.

8. Kazydub N. N. Diskursivnoye prostranstvo kak fragment yazykovoy kartiny mira (teoreticheskaya model'): avtoref. dis. ... d–ra filol. nauk [Tekst] / N.N. Kazydub. — Irkutsk, 2006. — 34 s.

9. Kozhemyakin Ye. A. Massovaya kommunikatsiya i mediadiskurs: k metodologii issledovaniya [Tekst] / Ye.A. Kozhemyakin // Nauchnyye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Gumanitarnyye nauki. — 2010. — №12. — T.6. — S.13–21.

10. Lukov M. V. Televideniye: televizionnaya kartina mira [Elektronnyj resurs] / M. V. Lukov. — Rezhim dostupu: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2008/4/Lukov_TV_World-view/

11. Mansurova V.D. Zhurnalistskaya kartina mira kak tip sotsiokul'turnoy real'nosti: avtoref. dis. dok. filos. nauk: 09.00.11 [Tekst] / V.D. Mansurova. — Barnaul, 2003. — 40 s.

12. Mediafilosofiya. Osnovnyye problemy i ponyatiya: Mat–ly mezhdunar. nauch. konf. "Media kak predmet filosofii" [Tekst] / Pod. red. V. V. Savchuka. — Spb.: Sankt–Peterburgskoye filosofskoye obshchestvo, 2008. — 346 s.

13. Meylakh B. S. Filosofiya iskusstva i khudozhestvennaya kartina mira [Tekst] / B. S. Meylakh // Voprosy filosofii. — 1983. — №7. — S.116–125.

14. Novikova A. A. Televizionnaya kartina mira kak ob'yekt issledovaniya [Tekst] / A. A. Novikova // Vestnik Rossiyskogo gosudarstvennogo gumanitarnogo universiteta. Seriya: Filologicheskoye nauki. — 2012. — №13 (93). — S.217–226.

15. Rezhabek Ye.Ya. Kognitivnaya kul'turologiya [Tekst] / Ye. Ya. Rezhabek, A. A. Filatova. — SPb.: Aleteyya, 2010. — 316 s.

16. Rogozina I. V. Media–kartina mira: kognitivno–semioticheskyy aspekt: Dis. ... d–ra filol. nauk: 10.02.19 [Tekst] / I. V. Rogozina. — Barnaul, 2003. — 430 s.

17. Rogozina I.V. Funktsii i struktura media–kartiny mira [Elektronnyj resurs] / Rogozina I.V. // Metodologiya sovremennoy psikhologingvistiki: Sbornik statey. — Moskva; Barnaul: Izd–vo Alt. un–ta, 2003. — Rezhim dostupu: <http://www.twirpx.com/file/417871/>

18. Solganik G. Ya. Sovremennaya publitsisticheskaya kartina mira [Tekst] / G. Ya. Solganik // Publitsistika i informatsiya v sovremennom obshchestve / pod obshch. red. G. Ya. Solganika. — M.: MGU, 2000. — S.14–15.

19. Starodubtseva L.V. Total Recall vs. Delete: Panoptikon tsifrovoy Giper–Pamyati [Tekst] / L.V. Starodubtseva // Mezhdunarodnyy zhurnal issledovaniya kul'tury. — M.: "Eydos". — 2012. — №1(6). — S.12–18.

20. Fofanov V.P. Sotsial'naya deyatel'nost' kak sistema [Tekst] / V. P. Fofanov. — Novosibirsk: Nauka, 1981. — 304 s.

21. Khaydegger M. Vremya kartiny mira [Tekst] / Khaydegger M. // Vremya i bytiye: stat' i vyvstupleniya. — M.: Respublika, 1993. — S.41–62.

22. Shkileva O.A. Stanovleniye lichnostnoy kartiny mira spetsialista v oblasti estestvenno–nauchnogo obrazovaniya [Tekst] / O. A. Shkileva // Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya. — 2006. — №3. — S.90–95.

23. Eynshhteyn A. Motivy nauchnogo issledovaniya [Tekst] / A. Eynshhteyn // Sobraniye nauchnykh trudov. Tom 4. — M.: Nauka, 1967. — 600 s.

Stetsura K.O., lecturer, Department of Philosophy, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute" (Ukraine, Kyiv), kateryna.stetsura@gmail.com

Media picture of the world as a matrix design identity in the information society

The article highlights the phenomenon of media picture of the world in the context of its genetic relationship with picture of the world and the emergence of mediaculture as the dominant cultural form of information society. The study is based on psycholinguistic, linguistic–philosophical (I. V. Annenkova, I.A. Rogozina etc.) and socio–philosophical approaches (K. Wolf, M. Heidegger, L. Starodubtseva etc.) to identify the essence of media picture of the world as an interdisciplinary subject of scientific interest. Attention is focused on delineation of boundaries and nature of the concept of media picture of the world as a new interpretational and orientational system for personality, definition of forms and contexts of existence of media picture of the world in social and philosophical discourse. The article highlights forms of

being of media picture of the world (the criterion of closer to reality and the criterion of relevance) and contexts as important semantic coordinates and as vector of personality constructing. The conclusion emphasize integrative and interpretive role of media worldview in the system "man–media culture".

Keywords: media worldview, worldview, media culture, media, media reality.

Стецюра К. А., преподаватель кафедры философии, Национальный технический университет Украины "Киевский политехнический институт" (Украина, Киев), kateryna.stetsura@gmail.com

Медиа картина мира как матрица конструирования личности в информационном обществе

Исследован феномен медиа картины мира в контексте его генетической связи с картиной мира и становлением медиакультуры как доминантной формы культуры информационного общества. Исследование построено на основе психолингвистического, лингвофилософского (И. В. Анненкова, И. А. Рогозина и др.) и социально–философского подходов (К. Вульф, М. Хайдеггер, Л. Стародубцева и др.) к выявлению сути медиа картины мира как междисциплинарного предмета научного интереса. Внимание сконцентрировано на очерчивании границ и сущности понятия медиа картины мира как новой интерпретационно–ориентационной системы личности, на определении форм и контекстов бытования медиа картины мира в социально–философском дискурсе. Определены формы бытия медиа картины мира (по критерию приближения к реальности и по критерию актуализованности), а также выделены контексты как значимые смысловые координаты ее формирования и вектора конструирования личности. В заключении подчеркивается интегрирующая и интерпретативная роль медиа картины мира в системе "человек–медиакультура".

Ключевые слова: медиа картина мира, картина мира, медиакультура, медиа, медиареальность.

* * *

УДК 140.8

Капітоненко О. М.
пошукувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), a321831@gmail.com

ЕТИКО–ЕСТЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОМПАРАТИВІСТСЬКОГО ТА ПОЛІСИСТЕМНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МОДНИХ ІННОВАЦІЙ ТА КОМУНІКАЦІЙ

Проблема методологічних регулятивів, більше того, засад щодо моди не може визначитися як наскрізні настанови. Теорія моди може бути лише диференційною, тобто зазначеною в тому чи іншому культурно–історичному контексті, що відповідає тому чи іншому локусу мета–антропологічної проблематики, тобто визначення онтології людського буття як культурного феномену і, зрештою, тих культурних практик, які визначають цю онтологію. Етика та естетика це в меншій мірі можуть бути саме тими всезагальними регулятивами, які прописують на горизонті людського існування якісь мета–етичні та мета–естетичні реалії моди. Це веде до мімікрії методологічних реалій, тобто втрапи великих нарацій, як це визначається в постмодернізмі, відмови від методології як системного мислення, а також потребує ситуативного, інтерпретативного й інших підходів.

Ключові слова: культурні практики, мода, дизайн, етика, естетика, постмодернізм.

Мода працює на короткій дистанції, онтологія моди визначається саме в рамках різних типів реальностей, тому визначення певних горизонтів моди або як феєрії коду, або як іншої структури – це одна із предикацій, або одна із тих номінацій, які допомагають побачити, що таке мода, але не визначають цей феномен як цілісність. С. Рубінштейн в рамках тих формульних схем, які є коридором мислення, чітко розділяє мета–реалістичні та ідеалістичні детермінанти визначення сущнього і пише: "Першим своїм ходом ідеалізм стверджує примат сутності над існуванням й абстрагується від існування, пов'язаного з життям, з дією, з потребою, захопленнями, матеріальністю; він знімає існування й перетворює сутність в образи, в ідеї. Ідеалізм знаходить вираження в релігійно–етичних намаганнях піти від цього світу існування матеріальних речей – поза нами існують об'єкти наших потреб,

наших устремлінь, від цієї долі печалі, де людина приречена на страждання, на те, щоб бути страждуючою, страждальною, нещасною істотою. Світ існування розглядається як світ людського страждання, але не лише у світі почуття болю (це похідне), але більш широко, як світ, у котрому людина є страждальною істотою, а бажання, що прив'язують її до об'єкта її бажань, виступають як внутрішні передумови реальності для її зовнішнього світу" [8, с. 276].

Здається, що і та, й інша характеристика виглядають надзвичайно категоричними. По-перше, марксизм не позбавляє людину від страждань, а для практичного втілення марксистської теорії потребує ще більших страждань. А чисто теоретично ідеалізм не є суто страждальною теорією, а, навпаки, є конфронтацією зовнішнього світу, матеріального, та ідеального, внутрішнього, які протистоять один одному. І не завжди ця кореляція виглядає настільки ганебною, настільки сумною, щоб викликати суцільне страждання. Якщо йдеться про етику, антропологічний вимір етики, то тут саме онтологічна інтерпретація порушує ті сутнісні реалії, проблеми, які в більшості стають основоположними для розуміння моди, модності і будь-яких культурних практик людини.

Тобто ми бачимо, що головними предикатами або методологічними засадами онтологічного тлумачення ставлення людини до світу є наявність свідомості й дії як фундаментальної характеристики людського способу існування в світі. Можна ще додати поведінку й здатність перебувати в певному стані. Тобто культура людини в її суб'єктному вимірі, у свідомості визначається як здатність до дії, до поведінки й здатності перебувати в тому чи іншому стані.

Аналіз етичних та естетичних засад модних інновацій здійснювався в роботах Ю. Легенького, Г. Куц, О. Шандренко та ін. [7; 5; 13], але проблема полісистемного, цілісного аналізу моди в контексті етичного та естетичного вимірів ще не стала предметом ґрунтовного вивчення.

Мета статті – визначити етичні та естетичні детермінанти модних інновацій в контексті компаративістського та полісистемного підходів.

Універсалізм етики в концепції С. Рубінштейна визначається не як категоричний кооператив, а навпаки, характеризується як прерогатива власного життя. Прерогатива індивідууму, який має моральне почуття, моральну свідомість, а ця свідомість так чи інакше вписана в онтологію людського існування. У своїх дослідженнях С. Рубінштейн констатує: "Ствердження етики як диференційної онтології означає утвердження загальної причини об'єктивного пізнання суб'єкта, взятого в сукупності й взаємодії всіх його об'єктивних відношень до світу й інших людей, а також у ставленні до світу. Тут повинні бути збережені елементи споглядання, сприйняття того, що є насправді. Саме цей момент є основою етичного ставлення однієї людини до іншої. Основою цього ставлення є не використання людини як засобу для досягнення тієї чи іншої мети, а визначення її існування, утвердження існування лише так, ніби все у світі належить переробці й перетворенню, є лише об'єктом дії людини" [8, с. 349].

Ми потрапляємо в ситуацію, коли етика, як диференційна онтологія, стає моделлю здобуття

цінностей людини, які, незважаючи ні на які перешкоди, потребують виборювання, відволікання від страждань і від бачення цих страждань іншими людьми. І якби С. Рубінштейн не зазначав, що самоспоглядальність, пасивність, страждальність потрібні, а більше того розглядаються як певний спосіб ставлення до світу, вони викреслюються із цієї онтологічної етики. Етика залишається як механізм продукуючої людини, людини якщо не автомата, то якісного мотора, який готовий підняти в повітря літак, тобто все комуністичне суспільство, але він ще не гарантує, що цей літак повернеться на землю без перешкод.

Отже, цей невеличкий похід у філософію тоталітаризму, найкращу в етико-естетичному вимірі концепцію онтологічного зразка, що була здійснена в роботі філософа й психолога С. Рубінштейна, свідчить про ті складнощі, які виникали для того, щоб осмислити етос як онтологічний предикат людського існування. Вперше це зробив М. Гайдеггер, який відновив категорію етосу за Гераклітом і визначив, що етос – це місце, де можливе божество.

М. Гайдеггер пише: "Ми далеко ще не розуміємо сутність діяльності з певною визначеністю. Люди бачать результати тієї чи іншої дії. Її дієвість оцінюється за її результатами, але сутність діяльності в здійсненості. Здійснити означає: дещо розгорнути до повноти його сутнього, вивести до цієї повноти... Адже, що раніше всього є, так це буття. Думкою здійснюється ставлення до людського існування. Думка не складає і не опрацьовує це відношення. Вона просто відносить до буття те, що їй дано самим буттям. Відношення це складається з того, що думка має бути словом. Мова є дім буття. У помешканні мови живе людина. Мислителі й поети – охоронці цього помешкання" [12, с. 192].

М. Гайдеггер сказав дуже багато: дім буття є мова, мова не як натуральна мова, а мова як культурний фактор, як факт визначення в думці буттєвості людини, як фіксація в думці самої цієї буттєвості. Як же фіксувати цю буттєвість? Потрібно починати приблизно так, як починав головний творець – Господь Бог, що створив з нічого все, щоб людина могла знов знаходитися поблизу буття. Тобто розмова йде про адекватність мови, про верифікованість мови, про її фундаментальні глибинні засади, про можливість виклику буттю і відповіді на цей виклик, який створює той етос, те місце, яке можна визначити як домівку буття, як мову і як сакралізований простір.

М. Гайдеггер, спираючись на Геракліта, пише: "Слова Геракліта означають в загальноприйнятому перекладі таке: "Норов людини – її демон". Етос означає місце перебування – житло. Словом етос іменується відкрита область, у котрій мешкає людина. Відкритий простір – це місце перебування, що стосується людського ества і захоплює його, перебуває поблизу його. Місце перебування людини заключає в собі і зберігає явище того, чому людина належить у своїй сутності. Це, за словами Геракліта, – його демон" [12, с. 215].

Цього достатньо, щоб зрозуміти, що місце перебування, мова, територія, простір – це всі ті предикати, в яких відбувається буття людини, вони є

необхідними і достатніми, щоб виникла думка, щоб виникла істина і щоб в цій думці, мові, промові, дискурсі сформувалась та реальність, яку згодом назвуть “культурною практикою”, мистецтвом та ін.

Звичайно, це певною мірою вербалізує проблему. Але якщо мову не визначати лише як натуральну, вербальну, а говорити, що будь-яка культурна практика має свою мову, саме так її визначає Ж. Дерріда, то можна говорити, що й мода має свою мову. Якщо мода втрачає цю мову як певний етос, то вона деградує, перетворюється на ту феєрію коду, яку помітив Ж. Бодрійяр. Важливо, що етика як дисципліна свідомого самовизначення суб'єкта філософських систем була узагальнюючою і взагалі була певним вінцем або горизонтом цієї системи. Можна стверджувати, що етичні предикації будь-якої культурної практики, зокрема моди, є тим горизонтом осмислення ставлення людини до світу та інших людей.

Цього вже достатньо, щоб збагнути моду як самодостатню відкриту систему, яка відкрита для всіх інших культурних практик, але головним змістом і головною структурною та функціональною дієвою реальністю цієї системи є самооновлення, ювеналізація на підставі омолодження – звернення до витоків, продукування ігрового витоку, більше того, ініціації його самодостатності як естетичного чуттєвого занурення в той простір, який сприймається як щасливе дитинство, як метафізична прабатьківщина людства. Ось в чому полягає сенс модної стратегії. Якщо б цієї стратегії не було, мода була б не потрібною.

Отже, сам дискурс моди створює певний текст і певну систему контекстів, в яких відбувається ідентичність людини, що грає. Цей текст і контекст потребують своєрідної партитури детермінативів, тобто тих допоміжних засобів, якими моделюють, презентують особистісні сенси й переводять їх в загальний суспільний план, що й дає можливість ідентифікації людини й модного іміджу або флеш-іміджу, які презентуються як персонофікатори інформації. Однак сам спектр досліджень моди свідчить як про унікальність презентативної антропної функції цієї культурної практики, так й про її полісистемність, презентативність функції моди в одязі, у мистецтві в цілому, у дизайні та ін. Проте, скільки ми б не розглядали теорій моди, вони всі орієнтовані на той чи інший тип рефлексії, той чи інший рефлексивний простір комунікації.

Це концепція теоретиків просвітництва – Вольтера, Руссо, або представників німецької класики – Канта, Гегеля, або мода позитивістських концепцій – Ж. Тарда, В. Зомбарата та ін. [3; 10]. У просторі пострадянської культури це цілий ряд дослідників, зокрема В. Толстих, Є. Басін, В. Краснов, Т. Любімова, Р. Захаржевська, К. Кантор; соціологічні дослідження моди Б. Паригіна, Л. Петрова, які розглядають моду “розвинутого соціалізму” й намагаються вписати її в контекст соціологічних досліджень [11; 1; 2; 4]. Мода, як правило, соціологізується, розглядається як суто соціальний феномен позитивістського зразка, тоді як полісистемний підхід дає можливість визначити моду в контексті великої системи модного універсуму, що генерує в собі як антропний, так й космоантропологічний вимір центризму людини у світі

модного універсуму, а також феноменологічний аспект прояву модних феноменів в культурі, які визначаються в тому чи іншому контексті, в тому чи іншому вимірі культуротворчості, зокрема в тоталітарній та в посттоталітарній і вже в постмодерній культурі.

Отже, якщо ми звертаємось до культури тоталітаризму, то так само, як говорять про соціалістичну моду, про мову влади, соціалістичну моду, її мову як певний субпростір, або субмову, слід сказати, що це була не мова, а дискурс, за вдалим визначенням П. Серіо [9]. П. Серіо говорить, що не існувало радянської мови, як, до речі, не було й радянської моди, а існував дискурс (радянський дискурс), тобто система промов, яка і виглядає як певна матриця. У чому суть дому буття, або того місця, де можливе божество в системі культури Радянського Союзу? Всі боги радянської системи збиралися на Мавзолеї і перетворювали Мавзолеї на свято повсякденного сакрального тут–буття, Dasein. Суть полягає в тому, що радянська мова була радикально номіналізована, будь-яке дієслово презентувалося не інакше, як номінативна конструкція презентації не дії, а імені.

Не “працювати”, а “проводити дію з роботи”, тобто ми бачимо систему номінації, яка усуває саму дієвість. Як не парадоксально, при концептуальній дієвій матриці, більше того, подієвому дискурсі системно-діяльнісного підходу, який ідентифікував себе з марксистським підходом, в культурі панував дискурс або система промов номінативної означуваності дії, що свідчить про тотальну заорганізованість дії й занурення в глибинний простір культур, який є ще презентативно-пиктографічним. Цей стиль визначають як бюрократичний, канцеляристський, однак сутність полягає не в самому бюрократизмі, а в тому, що функція дії або події усувається функцією номіналізації. І в цьому репрезентативному номіналізаційному просторі й утворюється той соціалістичний або радянський дискурс, який усуває дієвість, усуває дієслово.

Отже, маніпулювання людьми здійснювалося шляхом номінативного дискурсу, логократії, тобто доміанти риторичного інструментарію, який номіналізував дієслово й усував саму дію як реальність культури. Втім, мода здійснювала своєрідний диспозитив номінативній функції логократії. Вона її номіналізувала ще більш радикально – пиктографізувала, переводила дію рухів на подіумі в жести–кліше. Це важлива особливість тоталітарної та посттоталітарної моди.

Тобто ми бачимо не прямі номінативні, презентативно-структурні заміни, де замість дієслова, замість активної дії та події існує функція презентації, тобто називання. Існує жест–кліше, як майже в іконографії ікони Давньої Русі. Все це можна визначити як одну із важливих ознак не лише мови як дому буття, але й моди тоталітаризму. Вона теж має фасадний характер – презентативно-імперативний, і в цьому дуже нагадує римський дизайн, коли звичайна банальна конструкція стіни вкривається складним презентативним декором. Отже, римський дизайн і радянський дизайн вербальний, передусім, номінативний визначає саму методику презентації

образу, у даному випадку “дому буття” в мові і “дому буття” в моді як номінативно–презентативну, фасадну і більшою мірою експлікативну модель.

Однак функція номінації є більш важливою, ніж функція комунікації. Таким чином, мова перетворюється на певну сукупність або лексичний фонд номінативних детермінативів, які презентують той непохитний устрій і ту структурну реальність, яка не піддається риторичній трансформації. П. Серіо робить висновок: “Зрештою, скажемо так: офіційна мова не є чимось магічним, тому що вона є зовсім не мовою, – це дискурс, який характеризується надзвичайно напруженими відношеннями між гомогенністю і гетерогенністю. Гомогенність може бути виявлена глибинною формою номінації, що вказує на постійну присутність передумов, що здійснюють дискурс” [9, с. 100].

Можна стверджувати, що гомогенність номінації є поетичною функцією називання – номінації. Вона була структурованою та номінативно презентативною функцією, але гетерогенність, яка існувала за цією функцією, позначалася, як експресія, подієвість, що вписувалося в адекватну форму або в формульний шаблонний світ номінативного дискурсу. У моді це виражалось надзвичайно складно в тих експресивних афектах і в тих реаліях жестуальної пластики, які, з одного боку, давали парадну картину, що висувало експресію, жест, а, з іншого боку, за цим вбачався той дискурс тілесності, того безупинного потоку тілесної розкоші та еросу фізкультурників, загорілих тіл в білих майках, які сповнювали площі радянських міст. Так, у гірляндах фізкультурних орнаментальних композицій давалися тоталітарні номінативні функції означування ідеалу як певного сакрального тексту. Тексту із одних слів, з одних імагінативних імпульсів, із одних номінацій. Цей текст був надзвичайно простим, монолітним, надзвичайно гомогенним. Будь–який синтаксис модного дискурсу – вестиментарного коду – існував як естетична реальність.

Етичні та естетичні засади порівняння моди в тоталітарному та посттоталітарному просторі ґрунтуються на певних, досить простих фундаментальних засадах – онтологічної тотожності презентативності видава, свята, параду, що диктується функцією номінації, яка усуває дію та подію, а видовищність, яка замінює саму дієвість, є презентативно–фасадною маркуючою функцією. Фасадність перетворювалася на архітектуру світу, на архітектуру вічності, вічно молодого, вічного живого духу тоталітаризму, який намагався жити вічно, але не проіснував й півстоліття.

Проте, якщо ми порівнюємо феномени культур тоталітаризму, то тут залишається принцип усунення дії, заміщення його номінацією, презентативністю, імагінацією. Новітня міфотворчість потребує модної реальності, яка створює міф вічного юного, вічно здорового образу людини, яка не хворіє, не старіє і не вмирає. Ще однією антропологічною засадою є культура повсякдення. Вона мало змінюється, що дає підстави для модності, для осмислення роду “людина” в контексті всіх культурних практик. Тотальна цілісність людського “Я” апелює до цілісності “Я” родової людини. Культура повсякдення в посттоталітарному

просторі наслідують етнокультурні витоки і певною мірою залишає світоустрій культуротворчості. Культура тоталітаризму законсервувала розвиток культури, а етнокультурний простір зберігався в рамках резервації. Він ставав “порожньою формою”, але вже не масового мистецтва, а етнокультурного простору.

Список використаних джерел

1. Басин Е. Я. “Гордиев узел” моды / Е. Я. Басин, В. М. Краснов // *Мода: за и против*. – М.: Искусство, 1973. – С.40–67.
2. Захаржевская Р. В. *Мода и гуманизм* / Р. Захаржевская // *Мода: за и против*. – М.: Искусство, 1973. – С.77–105.
3. Зомбарт В. *Народное хозяйство и мода* / В. Зомбарт. – СПб.: Типография акц. общества Брокгауз–Ефрон, 1904. – 30 с.
4. Кантор К. М. *Мода как стиль жизни* / К. М. Кантор // *Мода: за и против*. – М.: Искусство, 1973. – С.141–204.
5. Куц Г. М. *Феномен моды: онтологічний статус і філософсько–антропологічні засади*: автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.04 / Г. М. Куц. – Харк. нац. ун–т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2003. – 16 с.
6. Лебон Г. *Психология социализма* / Г. Лебон. – СПб.: Макет, 1995. – 544 с.
7. Легенький Ю. Г. *Философия моды XX столетия* / Юрий Григорьевич Легенький. – К.: КНУКІМ, 2003. – 300 с.
8. Рубинштейн С. Л. *Проблемы общей психологии* / С. Л. Рубинштейн. – М.: Педагогика, 1973. – 424 с.
9. Серіо П. *О языке власти: критический анализ* / Поль Серіо // *Философия языка: в границах и вне границ*. – Харьков: Око, 1993. – Т.1. – С.37–53.
10. Тард Ж. *Законы подражания* / Ж. Тард. – М.: Издание Павленкова, 1892. – 372 с.
11. Толстых В. И. *Мода как социальный феномен* / В. И. Толстых // *Мода: за и против*. – М.: Искусство, 1973. – С.7–40.
12. Хайдеггер М. *Время и бытие*: пер. с нем. В. В. Библихина. – М.: Республика, 1993. – 447 с.
13. Шандренко О. М. *Віртуальні образи моди: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 26.00.01 “Теорія та історія культури”* / О. М. Шандренко. – К., 2008. – 19 с.

References

1. Basin E. Ya. “Gordiev uzal” mody / E. Ya. Basin, V. M. Krasnov // *Moda: za i protiv*. – M.: Iskusstvo, 1973. – S.40–67.
2. Zaharzhvskaya R. V. *Moda i gumanizm* / R. Zaharzhvskaya // *Moda: za i protiv*. – M.: Iskusstvo, 1973. – S.77–105.
3. Zombart V. *Narodnoe hozyaystvo i moda* / V. Zombart. – SPb.: Tipografiya akts. obschestva Brokhauz–Efron, 1904. – 30 s.
4. Kantor K. M. *Moda kak stil zhizni* / K. M. Kantor // *Moda: za i protiv*. – M.: Iskusstvo, 1973. – S.141–204.
5. Kuts H. M. *Fenomen mody: ontolohichnyy status i filosof`ko–antropolohichni zasady: avtoref. dys. kand. filosof. nauk: 09.00.04* / H. M. Kuts. – Khark. nats. un–t im. V. N. Karazina. – Kh., 2003. – 16 s.
6. Lebon G. *Psihologiya sotsializma* / G. Lebon. – SPb.: Maket, 1995. – 544 s.
7. Legenkiy Yu. G. *Filosofiya modi XX stoletiya* / Yuriy Grigorevich Legenkiy. – K.: KNUKIM, 2003. – 300 s.
8. Rubinshteyn S. L. *Problemyi obschey psihologii* / S. L. Rubinshteyn. – M.: Pedagogika, 1973. – 424 s.
9. Serio P. *O yazyike vlasti: kriticheskiy analiz* / Pol Serio // *Filosofiya yazyika: v granitsah i vne granits*. – Harkov: Oko, 1993. – T.1. – S.37–53.
10. Tard Zh. *Zakonyi podrazhaniya* / Zh. Tard. – M.: Izdanie Pavlenkova, 1892. – 372 s.
11. Tolstyih V. I. *Moda kak sotsialnyiy fenomen* / V. I. Tolstyih // *Moda: za i protiv*. – M.: Iskusstvo, 1973. – S.7–40.
12. Haydegger M. *Vremya i byitie*: per. s nem. V. V. Bibihina. – M.: Respublika, 1993. – 447 s.
13. Shandrenko O. M. *Virtual`ni obrazy mody: avtoref. dys. ... kand. mystetstvovnavstva: spets. 26.00.01 “Teoriya ta istoriya kul`tury”* / O. M. Shandrenko. – K., 2008. – 19 s.

Kapitonenko O. M., research National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), a321831@gmail.com

Ethical and aesthetic principles of comparative studies and polysystem fashion innovation and communications

The methodological problem of regulatives, moreover, of principles relating to fashion cannot be defined as universal directives. The theory of fashion can only be differential, that is marked in one or another cultural and historical context which

meets one or another locus of meta-anthropological problems, i.e. the definition of an ontology of human existence as a cultural phenomenon and, eventually, of those cultural practices that define this ontology. Ethics and aesthetics even less can be those universal regulative that prescribe some meta-ethical and meta-aesthetic realities of fashion on the horizon of human existence. This leads to the mimicry of methodological grounds, in other words, to the loss of grand narratives, as it is defined in postmodernism, to the rejection of the methodology as systemic thinking, and also requires situational, interpretive and other approaches.

Keywords: cultural practices, fashion, design, ethics, aesthetics, post-modernism.

Капитоненко А. М., соискатель, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), a321831@gmail.com

Этико-эстетические принципы компаративистского и полисистемного исследования модных инноваций и коммуникаций

Проблема методологических регулятивов, более того, принципов относительно моды не может определяться как всеобщие установки. Теория моды может быть лишь дифференциальной, то есть отмеченной в том или другом культурно-историческом контексте, который отвечает тому или другому локусу мета-антропологической проблематики, то есть в контексте определения онтологии человеческого бытия как культурного феномена и, в конечном итоге, тех культурных практик, которые определяют эту онтологию. Этика и эстетика еще в меньшей мере могут быть именно теми всеобщими регулятивами, которые прописывают на горизонте человеческого существования какие-то мета-этичные и мета-эстетические реалии моды. Это ведет к мимикрии методологических оснований, то есть потери больших нарратив, как это определяется в постмодернизме, отказа от методологии как системного мышления, а также требует ситуативного, интерпретативного мышления.

Ключевые слова: культурные практики, мода, дизайн, этика, эстетика, постмодернизм.

* * *

УДК 13:82.01

Літценберг Л. В.

аспірантка кафедри філософії, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" (Україна, Київ), littsenberglw@ukr.net

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ КОНЦЕПЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Різні дискурси ідентичності можуть бути розглянуті як взаємодоповнюючі один одного в рольовому описі ідентифікаційних механізмів, що формуються на різних структурних рівнях особистості. Метою статті є історичний аналіз змістовних значень слова "ідентичність" в філософському знанні. У соціально-філософських, соціологічних, культурологічних, психологічних дослідженнях накопичено солідний потенціал різноманітних теоретичних підходів до проблеми взаємозв'язку та співвідношення особистості і суспільства, які також можуть бути використані для поглиблення наукового уявлення про сутність ідентичності, саме тому історико-філософські передумови концепції ідентичності потребують конкретизації.

Ключові слова: ідентичність, тотожність, глобалізація, трансформація, особистість, суспільство.

На сьогоднішній день поняття "ідентичність" вживається практично всіма соціально-гуманітарними науками, від філософії і до мистецтвознавства. Крім того на фоні процесів глобалізації та полікультурності суспільства формування ідентичності особистості (соціальної, культурної, національної, професійної) стає першочерговою проблемою сучасності. Значимості ця проблематика набуває ще й завдяки соціальній і політичній ситуації сучасної України, коли відбуваються дуже важливі зміни у всіх сферах життя, адже громадяни знаходяться на складному етапі переосмислення і трансформації соціокультурної, політичної ідентичності. Процес формування ідентичності особистості є складним багатогранним процесом і теоретичне осмислення його сутності та закономірностей повинно охоплювати всі грані

розгортання і саме соціально-філософський підхід дозволяє вивести цю проблематику на рівень загального, надати поняттю "ідентичність" статусу філософської категорії та розкрити загальні закономірності та механізми формування цього поняття.

Ідентичність в глобалізованому світі стає "призмою, через яку розглядаються, оцінюються та вивчаються важливі риси сучасного життя" [4, с. 68].

В рамках психоаналітичної парадигми вивченням ідентичності займалися З. Фрейд, А. Адлер, К. Юнг, Е. Фромм, Е. Еріксон, Дж. Марсія та ін. [2; 10; 8; 9].

В соціології розвиток проблематики ідентичності знайшов відображення в роботах Р. Тернера, І. Гоффмана, П. Бергера, Т. Лукмана, та ін. Дослідження ідентичності у філософії пов'язано з дискурсом буття, його тотожності свідомості, із розвитком категорії "індивідуальність" (Аристотель, Р. Декарт, Д. Юм, Г. В. Ф. Гегель, Ф. Шеллінг, В. Гумбольдта, с. К'єркегора, Ю. Габермаса М. Хайдеггер, З. Бауман та інші) [3; 4]. Різні аспекти структурно-функціонального аналізу ідентичності представлені в роботах В. А. Ядова, А. Г. Кузнецова, Є. П. Белінської, В. С. Агеєва, М. В. Заковоротний та ін. [11; 1].

Багато вітчизняних науковців займаються проблематикою досліджень пов'язаних із поняттям "ідентичність", серед них Р. М. Айдиняна, В. П. Андрущенко, Т. С. Бердій, А. О. Кургузов, О. В. Попович та ін. [6].

Мета даної статті полягає у аналізі історико-філософських передумов формування концепції ідентичності в філософському знанні.

На сьогоднішній день в науці накопичений великий методологічний і текстологічний матеріал, в якому різні теоретичні підходи до вивчення ідентичності взаємно доповнюють один одного, виділяючи в якості об'єкта дослідження різні сторони феномену ідентичності. Еволюція вивчення проблематики ідентичності найчіткіше простежується у філософії, соціології і психології, а саме від появи перших зародкових теоретичних форм до форм самостійного теоретичного знання. Так, наприклад, психологічний підхід розглядає ідентичність як найважливіший елемент структури особистості людини і концентрується у сфері дослідження психічних механізмів процесу ідентифікації. Представники соціологічного підходу виділяють ідентичність як результат ідентифікації людини або групи людей з соціальною спільністю і досліджують соціальні механізми самовизначення індивідів у різноманітних групах. Зупинимось детальніше на історико-філософських передумовах концепції ідентичності.

Античні мислителі (Парменід, Сократ, Платон, Аристотель) підкреслювали цінність самопізнання людини, що здійснювалось в результаті власної активності людини, так і при взаємодії з іншими членами суспільства. На їх думку "самість" є атрибутом всього сущого. Так, наприклад, Парменід визначає буття як вічну і незмінну єдність, якій протистоїть рухливе різноманіття – небуття. Мислитель приходить до висновку, що буття і мислення тотожні один одному. Аристотель зазначав, що "буття кожної речі, яка позначається як первинне і сама по собі суще, і сама ця річ тотожні і становлять одне й те ж" [3, с. 197].